

ที่มาของกฎหมายเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ

ที่มาของกฎหมายเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ สามารถแบ่งแยกออกได้
ดังนี้ คือ

1. กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory Law)
2. คำพิพากษาของศาล (Court-made Law)
3. ขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวปฏิบัติทางการค้า (Custom and Usage)
4. ระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (The Uniform Customs and Practice for Documentary Credit)
5. บทความทางกฎหมาย (Doctrinal Writing)

ซึ่งจะได้แยกพิจารณา ดังต่อไปนี้

3.1 กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory Law)

แม้ว่าประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยอมรับ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ในฐานะที่เป็นข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาในเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีที่ใช้เป็นหลักมาตรฐานเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ในทางการค้าระหว่างประเทศก็ตาม ปรากฏว่ามีบางประเทศที่บัญญัติหลักกฎหมายลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต¹ อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะกล่าว

---

¹ บางประเทศบัญญัติหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตในรูปของประมวลกฎหมาย (Code) เช่น ประเทศเช็กโกสโลวาเกีย โคลัมเบีย กัวเตมาลา ฮอนดูรัส อิตาลี เลบานอน ซีเรีย และ สหรัฐอเมริกา แต่ในบางประเทศบัญญัติในรูปของพระราชบัญญัติ เช่น เยอรมัน กรีซ และเม็กซิโก เป็นต้น ราชละเอียดโปรดคุณ Kozolchyk, "Legal Aspects of Letters of Credit and Related Secured Transaction," p. 268.

ถึงเฉพาะ Uniform Commercial Code ของประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติหลักกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้ใน Article 5 ของ Uniform Commercial Code (1972 version) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดคลีทริคและหน้าที่ของคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องในเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้โดยชัดแจ้ง นอกจากนี้เพื่อให้การใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในทางการค้าภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการนำเอาหลักกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ดังกล่าวไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาคับ¹ อย่างไรก็ตาม ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น มลรัฐนิวยอร์ก ออลาบายา อริโซนา และมิสซูรี ได้ยอมรับหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ตาม Article 5 โดยมีเงื่อนไขกล่าวคือ ถ้าเลตเตอร์ออฟเครดิต ฉบับใดระบุให้นำเอาหลักเกณฑ์ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit มารวมไว้ในสัญญาโดยชัดแจ้งแล้วก็จะไม่นำ Article 5 ของ Uniform Commercial Code มาใช้บังคับโดยเด็ดขาด² และเงื่อนไขดังกล่าวนี้

¹ Harris, "Commercial Letters of Credit : Development and Expanded Use in Modern Commercial Transactions," p. 160.

² มลรัฐนิวยอร์ก เป็นมลรัฐที่มีกิจการพาณิชย์เจริญก้าวหน้ามาช้านาน และได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นจำนวนมากจนทำให้ไม่จำเป็นต้องยอมรับหลักกฎหมายตาม Article 5 ของ Uniform Commercial Code อีก แต่อย่างไรก็ตาม ในที่สุด มลรัฐนิวยอร์กได้ยอมรับ Article 5 มาบังคับใช้โดยมีเงื่อนไขดังกล่าว รายละเอียดโปรดดู Ibid., pp. 161 - 162.

ได้เพิ่มเติมไว้ใน Section 5 - 102 (4) ความว่า เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น Article 5 นี้ ไม่ใช่แก่เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเครดิตซึ่งมีเงื่อนไขหรือข้อตกลง หรือขนบธรรมเนียมประเพณีทางการค้าว่า เลตเตอร์ออฟเครดิตหรือเครดิตฉบับนั้น อยู่ภายใต้ระเบียบประเพณีหรือพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ หรือ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ที่วางขึ้นโดยคณะกรรมการ คณะที่ 13 ของ สภาหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce) ¹

---

¹ Uniform Commercial Code (1972 version)

Section 5 - 102 (4) Unless Otherwise agreed, this Article 5 does not apply to a letter of Credit or a credit if by its terms or by agreement, course of dealing or usage of trade such letter of credit or credit is subject in whole or in part to the Uniform Customs and Practice for Commercial Documentary Credit fixed by the thirteenth or by any subsequent Congress of the International Chamber of Commerce.

ตาม Article 5 ของ Uniform Commercial Code (1972 version) มีทั้งหมด 17 มาตรา บทบัญญัติส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดของคู่สัญญาใน เลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งใน Article 5 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนกว่าใน Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision) ยกตัวอย่างเช่นในเรื่องการฉ้อฉล (fraud) หรือปลอมแปลงเอกสาร (forgery) ในเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ตามมาตรา 9 ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision) บัญญัติว่า ธนาคารย่อมไม่ผูกพัน รับผิดชอมเกี่ยวกับแบบฟอร์มความสมบูรณ์ ความถูกต้องแท้จริง ความปลอมแปลง หรือ ผลในทางกฎหมายของเอกสารหรือเงื่อนไขทั่วไป และ/หรือเงื่อนไขเฉพาะที่ระบุหรือ ปรากฏบนเอกสาร หรือลักษณะประเภทของสินค้า ปริมาณ น้ำหนัก คุณภาพ สภาพการบรรจุ การส่ง มูลค่า หรือการมีอยู่จริงของตัวสินค้า หรือความสุจริต การกระทำและ/หรือการละเว้นการกระทำ ความสามารถชำระหนี้ การปฏิบัติตาม สัญญาหรือฐานะของผู้ส่งสินค้า หรือของผู้รับขน หรือผู้รับประกันภัยสินค้า หรือบุคคล ใดทั้งสิ้น¹ ฉะนั้น ตามมาตรา 9 นี้จึงได้บัญญัติยกเว้นความรับผิดของธนาคารในเรื่อง

---

¹ ทั่วศักดิ์ วิฑิณกุลพิบูล, ผู้แปล อ่างจาก ซินิทร์ พิทยาวิวิช 2525 : 284 - 285. แปลจากข้อความเดิมดังนี้

Article 9 Banks assume no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect of any documents, or for the general and/or particular conditions stipulated in the documents or superimposed thereon ; nor do they assume any liability or responsibility

---

for the description, quantity, weight, quality, condition, packing, delivery, value or existence of the goods represented thereby, or for the good faith or acts and/or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carriers or the issuers of the goods or any other person whomsoever.

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันใน Article 17 ดังต่อไปนี้

Article 17 Banks assume no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect of an documents, or for the general and/or particular conditions stipulated in the documents or superimposed thereon ; nor do they assume any liability or responsibility for the description, quantity, weight, quality, condition, packing , delivery, value or existence of the goods represented by any documents, or for the good faith or acts and/or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carriers, or the issuers of the goods, or any other person whomsoever.

การฉ้อฉล (fraud) และปลอมแปลงเอกสาร (forgery) โดยชัดแจ้ง
 อย่างไม่รู้ตัวตาม ในเรื่องการฉ้อฉลและปลอมแปลงเอกสารได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 5 -
 114 (2) (a) และ (b) ของ Uniform Commercial Code (1972 version)
 ความว่า ธนาคารผู้เปิดเครดิตที่ใดกระทำโดยสุจริตสามารถจะจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงิน
 หรือคำขอให้จ่ายเงิน แม้จะได้รับแจ้งจากผู้ซื้อเกี่ยวกับการฉ้อฉล ปลอมแปลงเอกสาร
 หรือข้อบกพร่องอื่น ๆ ที่ไม่ได้ปรากฏบนเอกสารและธนาคารผู้เปิดเครดิตมีสิทธิได้รับชดใช้
 เงินคืนจากผู้ซื้อ¹ เพราะฉะนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าธนาคารผู้เปิดเครดิตไม่ได้กระทำ
 โดยสุจริต เช่นรู้ว่าผู้ขายส่งเศษเหล็กมาแทนที่จะเป็นอะไหล่รถยนต์ ดังนั้น ธนาคาร
 ผู้เปิดเครดิตก็ไม่สามารถอ้างสิทธิพิเศษหรือความสุจริตเพื่อให้ได้รับชดใช้เงินคืน ตัวอย่างนี้
 แสดงให้เห็นว่า มาตรา 5 - 114 (2) (a) และ (b) ของ Uniform
 Commercial Code (1972 version) บัญญัติเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ
 ของธนาคารผู้เปิดเครดิตไว้กว้างกว่าบทบัญญัติ มาตรา 9 ของ Uniform
 Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision)
 ดังกล่าว เพราะได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับความสุจริตมาเป็นเครื่องชี้ขาดว่าธนาคาร
 ผู้เปิดเครดิตมีสิทธิที่จะได้รับชดใช้เงินคืนหรือไม่ ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับการฉ้อฉลใน
 เลกเตอร์ออฟเครดิตนี้จะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 5

¹ Uniform Commercial Code (1972 version)

Section 5 - 114 (2) Unless otherwise agreed when
 documents appear on their face to comply with the terms of a credit
 but a required document does not in fact conform to the Warranties
 made on negotiation or transfer of a document of title (Section
 7 - 507) or of a security (Section 8 - 306) or is forged or

---

fraudulent or there is fraud in the transaction.

(a) the issuer must honor the draft or demand for payment if honor is demanded by a negotiating bank or other holder of the draft or demand which has taken the draft or demand under the credit and under circumstances which would make it a holder in due course (Section 3 - 302) and in an appropriate case would make it a person to whom a document of title has been duly negotiated (Section 7 - 502) or a bona fide purchaser of a security (Section 8 - 302) ; and

(b) in all other cases as against its customer, an issuer acting in good faith may honor the draft or demand for payment despite notification from the customer of fraud, forgery or other defect not apparent on the face of the documents but a court of appropriate jurisdiction may enjoin such honor.

อนึ่ง ในแง่การบังคับใช้ Uniform Commercial Code นั้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาพยายามหลีกเลี่ยงที่จะแปลบทบัญญัติของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit และ Uniform Commercial Code ให้ขัดแย้งกัน ดังนั้น ในทางปฏิบัติ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit จึงอาจใช้ประกอบควบคู่ไปกับ Uniform Commercial Code ได้ และในกรณีที่ไม่มีบัญญัติไว้ใน Uniform Commercial Code ก็ยอมให้นำเอา Uniform Customs and Practice for Documentary Credit มาใช้เพื่ออุด ช่องว่างของกฎหมายในฐานะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติของธนาคาร (Banking Custom) หรือเป็นแนวปฏิบัติทางการค้า (Usage of Trade) ¹

สำหรับประเทศไทย โดยเหตุที่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้แก่เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเครดิตที่มีเอกสารประกอบโดยเฉพาะ จึงต้องอาศัยกฎหมายอื่นเพื่อนำมาบังคับใช้ในเรื่อง เลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น

พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

ซึ่งจะได้อีกต่อไปโดยสังเขป ดังนี้

---

¹ Kozolchyk, "Legal Aspects of Letters of Credit and Related Secured Transactions," p. 270.

พระราชบัญญัติควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485

เมื่อลูกค้าสั่งซื้อสินค้าเข้าของธนาคารทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขายในต่างประเทศแล้ว ลูกค้าจะยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อการสั่งซื้อสินค้าเข้าต่อธนาคาร ธนาคารจะต้องพิจารณาก่อนว่าลูกค้าขอให้ธนาคารเปิดเครดิตชนิดใด และลูกค้าเป็นผู้เคยค้ากับธนาคารมาแล้วหรือไม่ กรณีเป็นลูกค้าใหม่ที่ไม่เคยค้ากับธนาคารมาก่อน และยังไม่มียังเงินมาก่อน เจ้าหน้าที่อ่านขอลินเชื่อจะพิจารณาว่าควรจะอนุมัติวงเงินให้หรือไม่ มากน้อยเท่าไร โดยอาศัยแนวทางในการวิเคราะห์ขอลินเชื่อต่าง ๆ เช่น ลูกค้าเป็นใคร ประกอบธุรกิจอะไร มีความสามารถทางการตลาดและเทคนิคในการผลิตเพียงพอหรือไม่ ฐานะการเงินของลูกค้า เงินทุนของลูกค้า/ต้นทุน ประวัติการติดต่อกับธนาคาร รายละเอียดลูกค้าประกัน การเงิน ผลกำไร การดำเนินงาน ปริมาณการซื้อขายในประเทศ ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าเข้า ลักษณะการแข่งขันในวงการ แนวโน้มภาวะตลาด/ ปัญหาทางการเมืองและนโยบายของรัฐบาล ฯลฯ เมื่อได้รับอนุมัติวงเงินแล้ว ลูกค้าจึงจะขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตได้ ส่วนลูกค้าที่เคยค้ากับธนาคารมาก่อนแล้วและมีวงเงิน L/C และ T/R อยู่แล้ว การพิจารณาคำขอเปิด L/C จะผ่อนคลายเป็นไปมาก อาจพิจารณาเพียงวงเงินเต็มหรือยัง การให้วงเงินดังกล่าว ธนาคารมักจะขอให้ลูกค้าวางหลักทรัพย์ประกันวงเงินในรายที่ธนาคารเห็นว่าหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ ก็อาจขอให้ลูกค้าชำระค้ำมัดจำ (Marginal Deposit) เมื่อตอนเปิดเครดิตให้ ค้ำมัดจำจะคิดเป็นร้อยละของจำนวนเงินในเครดิต จะสูงต่ำก็สุดแต่ธนาคารจะพิจารณาว่าธนาคารต้องรับความเสี่ยงมากน้อยเพียงไร ถ้าเสี่ยงน้อยก็เก็บน้อย ถ้าเสี่ยงมากก็เก็บมาก ในรายลูกค้าใหม่ที่ธนาคารไม่เคยติดต่อกันหรือไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ธนาคารอาจเรียกเก็บค้ำมัดจำร้อยละเปอร์เซ็นต์ก็ได้¹

¹ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, "คำถามเกี่ยวกับ Letter of Credit",
หน้า 1 - 2.

การที่ธนาคารจะต้องพิจารณาโดยละเอียดเพราะเมื่อธนาคารอนุญาตให้ลูกค้าเปิด
 เครดิตแก่กับธนาคารได้อนุมัติเงินกู้ในรูปของเครดิตแก่ลูกค้าแล้ว ธนาคารจะต้อง
 รับผิดชอบชำระเงินแก่ผู้รับประโยชน์ตามข้อตกลงและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
 เมื่อเครดิตที่ธนาคารอนุญาตให้เปิดนั้นถึงกำหนดชำระ¹ อนึ่ง การรับเรื่องราว
 การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจากลูกค้าตามปกติก็ควรไปด้วย

1. คำขอเปิดเครดิต
2. คำขอแบบ ล.ป. 21 - 22 (E.C. 21 - 22)
3. ใบเสนอรายการราคาสินค้า (Proforma Invoice) และหรือ
 หลักฐานสัญญาแสดงการซื้อขาย²

เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
 ธนาคารพาณิชย์ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ให้เป็นผู้พิจารณาอนุมัติ E.C.
 21 - 22 แทนธนาคารแห่งประเทศไทยและเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไปยังต่างประเทศ
 ได้เพราะฉะนั้น ธนาคารจึงต้องตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของ เอกสารที่ลูกค้ายื่นแบบฟอร์ม
 คำขอเปิด L/C, E.C. 21 - 22, สัญญาซื้อขาย หรือ Proforma Invoice
 ต่อธนาคาร ซึ่งเมื่อธนาคารพิจารณาอนุมัติการเปิดเครดิตไปแล้ว จะต้องยื่นสำเนา E.C.
 21 - 22, Proforma Invoice และ L/C เพื่อรายงานธนาคารแห่งประเทศไทย

¹ ชรินทร์ พิทยาวิรัช, เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้า, หน้า 38.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

อนึ่ง มีเครดิตบางชนิดที่ไม่อยู่ในอำนาจของธนาคารพาณิชย์ ในการจะอนุมัติให้เปิดเครดิตได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขออนุมัติการเปิดเครดิตต่อธนาคารแห่งประเทศไทย โดยส่งคำขอเปิด L/C แบบ E.C. 22 พร้อมเอกสารประกอบคำขอยื่นขออนุมัติก่อนธนาคารจึงจะเปิดเครดิตให้ได้ ได้แก่

1. เครดิตที่มีอายุเกิน 9 เดือน
2. เครดิตที่มีการแบ่งชำระเป็นงวด ๆ (Installment Payment)
3. ขอเปิดเครดิตไม่เต็มจำนวน 100 % เช่น มีการชำระเงินล่วงหน้าไปบางส่วน ซึ่งจะต้องอ้างถึงส่วนที่ได้จ่ายล่วงหน้าไปแล้ว ตามหมายเลขของแบบ E.C. เบอร์อะไร โดยจ่ายผ่านธนาคารไทย วันที่เท่าไร หรือส่วนที่เหลืออาจจะส่งมาเรียกเก็บในรูปแบบตั๋วเงินเรียกเก็บ (Bill of Collection)
4. การเปิดเครดิตที่ไม่ใช่เป็นการชำระค่าสินค้า คือ ไม่มีการนำสินค้าเข้าประเทศ อันได้แก่ การเปิดเครดิต เพื่อเป็นค่านายหน้า (Freight) ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ ค่าแรงงาน ค่าซ่อม เป็นต้น
5. เป็นเครดิตที่เปิดเพื่อการชำระค่าลิขสิทธิ์ภาพยนต์ และรวมค่า Royalty ควบ
6. Revolving L/C
7. Standby L/C ¹

---

¹ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, "คำถามเกี่ยวกับ Letter of credit,"
หน้า 3.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัจจุบันนี้ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ประเทศไทยไม่มีกฎหมายคุ้มครองโดยตรง เหมือนกับต่างประเทศ เป็นเหตุให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่มีกฎหมายมาตราใดที่จะชี้ขาดตัดสินได้แน่นอน จึงต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และระเบียบประเพณีมานำสืบต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาตัดสินคดีต่อไป¹ อย่างไรก็ตาม แม้อกฎหมายไทยจะยอมรับระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบหรือ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ในฐานะที่เป็นแนวปฏิบัติทางการค้าก็ตาม แต่ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะคงระบุดังแนวปฏิบัติทางการค้าดังกล่าวไว้ในสัญญาด้วย มิฉะนั้น ถือว่าแนวปฏิบัติทางการค้าไม่มีผลผูกพันคู่สัญญา ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2122/2499 ซึ่งศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2122/2499 (ระหว่างธนาคารแหลมทอง จำกัด โดยนายใหญ่ นันทาภิวัฒน์ กรรมการจัดการ โจทก์ทางหุ้นส่วน จำกัด โฉลกคาร์โน โดยนางลำเจียก โชติคิลก ในฐานะผู้จัดการและฐานะส่วนตัว จำเลย)

ประเด็นการคาของธนาคารพาณิชย์นั้น เมื่อผู้ขอเปิดเครดิตจากธนาคารไม่ทราบและธนาคารก็มีได้แจ้งประเด็นนี้ให้ทราบแล้ว ธนาคารจะเอาประเด็นมาคุยขอเปิดเครดิตให้นอกเหนือไปจากข้อตกลงในสัญญาเปิดเครดิตไม่ได้

จำเลยทำสัญญากับธนาคาร (โจทก์) ให้ธนาคารเปิดเครดิตใช้ราคาสินค้าที่จำเลยส่งจากบริษัทในต่างประเทศ โดยให้จ่ายเมื่อบริษัทยื่นคำสั่งจ่ายเมื่อเห็นพร้อมด้วยใบตราส่ง บัญชีกำกับสินค้า บัญชีบรรจุของและกรมธรรม์ประกันภัย อันเป็น เอกสาร

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

แสดงการส่งลงเรือแล้ว ซึ่งสินค้าที่ส่ง ทั้งนี้ ย่อมเป็นหน้าที่ของตัวแทนของธนาคาร (โจทก์) ที่จะคงได้เห็นเอกสารทั้งหลายดังกล่าวว่า ตรงกับคำสั่งของจำเลยก่อนจ่ายเงินให้บริษัทผู้ขายไป ถ้าตัวแทนธนาคารจ่ายเงินไปผิดคำสั่งของจำเลย และปรากฏว่าสินค้าที่ส่งมาถึงจำเลย แตกต่างกับสินค้าที่ส่งไปมากมาย จนจำเลยไม่อาจรับสินค้านั้นไว้ได้ จำเลยย่อมไม่มีหน้าที่ที่จะต้องชดเชยเงินที่ตัวแทนของธนาคารจ่ายไปโดยผิดคำสั่งข้อตกลงของจำเลย

ตามคำพิพากษานี้ ศาลฎีกาวางหลักไว้ว่า แนวปฏิบัติทางการค้าปฏิบัตินั้น คุ้มครองทราบก่อนจึงจะใช้บังคับได้ และคำพิพากษานี้ที่ 2122/2499 นี้ได้พิพากษา ก่อนที่ธนาคารพาณิชย์จะระบุให้ถือระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ ความแบบฟอร์มเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ระบุไว้ให้ถือตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit) ดังกล่าวแล้ว จึงต้องถือว่าล้าค่าไ้ทราบแนวปฏิบัติทางการค้าแล้ว ฉะนั้นต่อไปนี้ตามคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ธนาคารน่าจะรับผิดชอบเฉพาะการจ่ายเงินให้ผู้ขายไปผิดจากคำสั่งของลูกค้าตามที่ปรากฏในคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเท่านั้น นอกจากนี้แล้วธนาคารน่าจะไม่ต้องรับผิดชอบ¹

อย่างไรก็ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ยังไม่ได้กล่าวถึงเรื่องที่สำคัญบางเรื่อง เช่น เรื่องการจำหน่ายสินค้าตามเลตเตอร์ออฟเครดิต การโอนกรรมสิทธิ์สินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีพ หรือเรื่องอายุความในการฟ้องเรียกเงินตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต จึงก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่จะต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา ซึ่งจะได้อธิบายโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ คือ

¹ อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง, "ธนาคารพาณิชย์และคดีแพ่งที่มาสู่ศาล," กฎหมาย 21 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2517), หน้า 36 - 37.

ในเรื่องการจำหน่ายสินค้าตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ไม่ได้บัญญัติว่า เมื่อผู้ขาย หรือผู้รับประโยชน์ส่งสินค้าและยื่นเอกสารตามเครดิตแล้ว ให้ผู้ซื้อจำหน่ายสินค้าหรือเอกสารไว้แก่ธนาคาร แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ซื้อจะต้องจำหน่ายสินค้าหรือเอกสารไว้แก่ธนาคารเสมอ¹ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันแก่ธนาคารที่ได้จ่ายเงินไปให้แก่ผู้รับประโยชน์ล่วงหน้าแล้ว อนึ่ง เมื่อไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะใช้บังคับเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของธนาคารผู้เปิดเครดิตและผู้ซื้อในส่วนที่มีการจำหน่ายดังกล่าว จึงได้นำเอาหลักในเรื่องการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

สำหรับเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์สินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt หรือ T/R) ซึ่งตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ก็ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อผู้ขายส่งสินค้ามาแล้ว แต่ผู้ซื้อไม่มีเงินพอที่จะชำระราคาสินค้าให้แก่ธนาคารตามที่ธนาคารได้จ่ายแทนไปและผู้ซื้อต้องการจะนำสินค้าออกไปจำหน่ายก่อนแล้วนำเงินมาชำระให้ธนาคารในภายหลัง ผู้ซื้อจะมาติดต่อกับธนาคารขอทำสัญญาทรัสต์รีซีพไว้โดยมีกำหนดเวลาชำระเงินในภายหลัง โดยในสัญญาทรัสต์รีซีพนั้นจะระบุเงื่อนไขหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สำคัญก็คือผู้ซื้อสัญญาว่าจะครอบครองสินค้าและเงินที่ขายสินค้าไว้สำหรับธนาคารหรือเพื่อเป็นประกันหนี้สินของตนและยอมรับว่า

¹ ในทางปฏิบัติ ผู้ขายจะส่งเอกสารในการส่งสินค้าต่าง ๆ มาให้ธนาคารตามความผูกพันในเลตเตอร์ออฟเครดิต และโดยเฉพาะในใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) จะระบุให้เป็นที่ไปตามคำสั่งของธนาคาร ๆ ก็จะแจ้งให้ผู้ซื้อทราบ

การที่ธนาคารได้ครอบครองใบตราส่งสินค้า ซึ่งเป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในสินค้าในฐานะเป็นหลักประกันนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่าธนาคารยึดถือใบตราส่งสินค้าไว้ในฐานะเป็นผู้รับจำนำ (pledgee) จึงเป็นการจำหน่ายสิทธิ อันมีตราสารตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สินค้าที่ส่งมาและรับไว้เป็นของธนาคาร ซึ่งในการทำสัญญาทรัสต์ทรัสต์ ทั้งกล่าว
ธนาคารจะเรียกประกันจากผู้ซื้อ โดยมีบุคคลค้ำประกันหรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน
เช่นเดียวกัน หลังจากนั้น ธนาคารก็จะมอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้รับมาให้
ผู้ซื้อเพื่อนำไปออกสินค้าจากท่าเรือและจัดการจำหน่ายต่อไป เมื่อขายสินค้าได้แล้ว
ผู้ซื้อก็จะนำเงินค่าสินค้ามาชำระแก่ธนาคาร แต่สำหรับผู้ซื้อขายสินค้าได้แล้วไม่ยอมชำระ
ให้กับธนาคาร ธนาคารก็มีสิทธิเรียกร้องจากผู้ค้ำประกันหรือบังคับเอาจากทรัพย์สิน
ที่เป็นหลักประกันแล้วแต่กรณี¹

ประเด็นที่น่าพิจารณาคือ เมื่อผู้ซื้อเอาสินค้าออกไปจำหน่ายแล้ว แต่ยังไม่
ทันขายก็ถูกเจ้าหน้าที่พากษาของผู้ซื้อยึดเอาสินค้าเหล่านั้น ธนาคารจะร้องขอให้
ปล่อยสินค้าได้หรือไม่

เรื่องนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6/2517 (ระหว่างบริษัทไทร้แชนมเตอร์
(ประเทศไทย) จำกัด โจทก์ บริษัทเครื่องทุนแรง จำกัด จำเลย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา
จำกัด ผู้ร้องขอทรัพย์) คดีนี้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า เอกสารที่เรียกว่าทรัสต์ทรัสต์
ใบรับสินค้าเชื่อที่จำเลยทำให้ไว้กับธนาคารผู้ร้องมีข้อสาระสำคัญว่า จำเลยยอมให้
ธนาคารผู้ร้องถือเอาเอกสารที่ว่าเป็นประกัน การชำระเงินและถือเอาสินค้าเป็น
กรรมสิทธิ์ของธนาคารผู้ร้องได้ โดยมีเงื่อนไขว่า จำเลยทำหน้าที่แทนธนาคารผู้ร้องใน
การนำเขาเก็บรักษาแล้วจะต้องจำหน่ายสินค้าและนำเงินที่ได้จากการขายมาชำระให้
ธนาคารผู้ร้องต่อไป ธนาคารผู้ร้องมีสิทธิเลิกสัญญาและเข้าครอบครองสินค้าทั้งหมดนั้น
เมื่อใดก็ได้ พิเคราะห์ความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 แล้วพึงเห็น

¹ ประพนธ์ ศาคะมาน, "หลักปฏิบัติการธนาคารที่เกี่ยวข้องกับศาล,"

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับแก่นิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา
2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นสิ่งที่ศาลจะนำมาใช้บังคับในเรื่องที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะ
3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดแนวทางแก่ศาลในการตีความกฎหมาย
ซึ่งจะได้อธิบายโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับแก่นิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการใช้บังคับที่สำคัญเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาในเขตเตอร์ออฟเครดิท ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ตามสัญญา กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า สัญญาเกิดขึ้นโดยคำเสนอและคำสนอง ซึ่งจะเป็นผลเมื่อคำเสนอและคำสนองดังกล่าวไปถึงคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 130 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 130 การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลอยู่ห่างโดยระยะทาง ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นต้นไป แต่ถ้ายกถอนไปถึงผู้นั้นก่อนแล้วหรือพร้อมกันไซ้ การแสดงเจตนาอันนั้นย่อมตกเป็นอันไร้ผล

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาในเขตเตอร์ออฟเครดิท นั้น โปรดดูในหัวข้อ 1.5

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นสิ่งที่ศาลจะนำมาใช้บังคับในเรื่องที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะ

ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะใช้บังคับแก่คดี ศาลก็จะอาศัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 เพื่อค้นหาหลักกฎหมายหรือจารีตประเพณี

ที่สามารถใช้บังคับแก่คดีดังกล่าว ฉะนั้นคดีต่าง ๆ ที่ขึ้นมาสู่ศาลแล้ว ศาลจะวินิจฉัย
เสมอแม้จะไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะบังคับใช้ก็ตาม อนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 4 อันกฎหมายนั้น ท่านว่าต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติ
ใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษรหรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับแก้คดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตาม
คลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

ถ้าและไม่มีจารีตประเพณีเช่นว่านั้น ท่านให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมาย
ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนี้ไม่มีด้วยไซ้ ท่านให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 134 ก็ได้
บัญญัติในทำนองเดียวกันให้ศาลรับพิจารณาวินิจฉัยคดีแพ่งที่มาสู่ศาลและจะปฏิเสธไม่วินิจฉัย
คดีโดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีไม่ได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่ง มาตรา 134 ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 134 ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ศาลที่รับฟ้องคดีไว้ปฏิเสธไม่ยอม
พิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีโดยอ้างว่าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดี หรือ
ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับนั้นเคลื่อนคลุ่มหรือไม่บริบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ ถ้ามีการฟ้องคดีเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ศาลก็สามารถ
พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยอาศัยบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อตกลง
ระหว่างคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องในเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นหลักในการตัดสินคดี อย่างไรก็ตาม
มีบางประเด็นที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาดังกล่าวไม่อาจ
ให้คำตอบได้ ในกรณีนี้ศาลอาจจะต้องอ้างอิงถึงหลักกฎหมายทั่วไปที่เหมาะสมอื่น ๆ

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดแนวทางแก่ศาลในการตีความกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการใช้บังคับที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ใช้ในการตีความกฎหมายและสัญญา ซึ่งในการตีความกฎหมายนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้รวม 4 มาตรา ดังต่อไปนี้ คือ

มาตรา 10 เมื่อความข้อหนึ่งข้อใดในเอกสารอาจตีความได้เป็นสองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ท่านให้ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าถือเอานัยที่ไร้ผล

มาตรา 11 ในกรณีที่มีข้อสงสัย ท่านให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียหายในมูลนั้น

มาตรา 132 ในการตีความแสดงเจตนา นั้น ท่านให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริง ยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

มาตรา 368 สัญญานั้น ท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย

ในทางปฏิบัติ ศาลฎีกาได้เคยใช้มาตรา 132 มาใช้บังคับในประเด็นแห่งคดี ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปโดยละเอียดในบทที่ 4

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติมละลาย พ.ศ. 2483

กฎหมายทั้งสองฉบับนี้เกี่ยวข้องกับ เลตเตอร์ออฟเครดิต กล่าวคือ ศาลจะอ้างถึงกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ต่อเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับบุริมสิทธิระหว่างคู่สัญญาในเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งมีอยู่เหนือสินค้า เช่น ในกรณีที่ธนาคารผู้เปิดเครดิตเป็นผู้รับจำนำสินค้าตามเลตเตอร์ออฟเครดิตและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้าเมื่อผู้ซื้อซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารได้ทำสัญญาทรัพย์สินกับธนาคารแล้ว ซึ่งจะไม่กล่าวถึงโดยละเอียดในที่นี้

3.2 คำพิพากษาของศาล (Court - made Law)

ในประเทศที่การพาณิชย์ระหว่างประเทศมีความเจริญก้าวหน้า เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เลตเตอร์ออฟเครดิตนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการชำระเงินทางการค้าระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตอาจจะพบได้ในธรรมเนียมปฏิบัติของธนาคาร อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหลัก Strict Compliance และหลัก Independence ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวถึงหลักทั้งสองนี้โดยสังเขป กล่าวคือ

หลัก Strict Compliance เป็นหลักที่บังคับเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารของธนาคาร¹ กล่าวคือ ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะต้องรับผิดชอบในการจ่ายเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ยื่นเอกสารถูกต้องตรงตามเงื่อนไขของเครดิต ดังเช่นที่ ผู้พิพากษาศาลอังกฤษท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ในคดี Equitable Trust Co. of New York V. Dawson Partners (1927)² ว่า กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ธนาคารยอมรับเอกสารอื่นที่ไม่ถูกต้องตรงตามเงื่อนไขของเครดิต ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับหลัก Strict Compliance นี้จะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปในหน้าที่ 4

¹ Kozolchyk, "Legal Aspects of Letters of Credit and Related Secured Transactions," p. 279.

² (1927), 27 II.L. Rep. 49.

As Lord Sumner said :

There is no room for documents which are almost the same, or which will do just as well.

สำหรับหลัก Independence เป็นหลักมูลฐานในเลตเตอร์ออฟเครดิต
 ที่ว่า เลตเตอร์ออฟเครดิตสมบูรณ์ในตัวเองและแยกต่างหากจากมูลหนี้ตามสัญญาเดิมระหว่าง
 ผู้ชื้อกับผู้ขาย หรือผู้รับประโยชน์ซึ่งก่อให้เกิดผล คือ ธนาคารผู้ผูกพันที่จะชำระเงินแก่ผู้ขาย
 หรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้รับประโยชน์ปฏิบัติตามเงื่อนไขของเครดิตโดยไม่ต้องคำนึงถึง
 ข้อโต้แย้งระหว่างผู้ชื้อกับผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ตามมูลหนี้เดิม ฉะนั้น ตามหลัก
 Independence นี้ธนาคารเกี่ยวข้องกับเอกสารไม่ใช่สินค้า (bank deal in
 documents, not in goods) ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับหลัก Independence
 นี้จะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 4

นอกจากนี้ แม้ศาลส่วนใหญ่ทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)
 และระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) จะยอมรับหลักเกณฑ์ของ Uniform
 Customs and Practice for Documentary Credit ในฐานะที่เป็นธรรมเนียม
 ปฏิบัติของธนาคารก็ตาม แต่กระนั้น ถ้าปรากฏว่าบทบัญญัติของ Uniform Customs and
 Practice for Documentary Credit ดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน (Public Policy) แล้ว ศาลก็จะไม่ยอมให้ธนาคารพาณิชย์ยกเอา
 หลักเกณฑ์ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit
 นั้น ขึ้นอ้างเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบของธนาคาร ยกตัวอย่างเช่น บทบัญญัติของ
 Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision)

---

¹ Kozolchyk, "Legal Aspects of Letters of Credit and
 Related Secured Transaction," p. 269.

มาตรา 9¹ ซึ่งนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิชาวอเมริกันบางท่านเห็นว่า ศาลส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ไม่ต้องการให้มีการยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 9 ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision) นี้ และเห็นว่า การอ้างมาตรา 9 ดังกล่าวนี้อาจใช้ในคำขอเปิดเครดิตและในตัวเครดิตเอง นั้น ไม่มีผลเป็นการยกเว้นความรับผิดของธนาคาร เว้นแต่ธนาคารจะสามารถแสดงให้เห็น ศาลเห็นว่า ผู้รับประโยชน์ใดทราบถึงบทบัญญัติ มาตรา 9 ดังกล่าวแล้ว²

---

¹ ทวีศักดิ์ วิศิษฎ์พิกุล, ผู้แปล อ้างจากซินทร์ พิทยาวิวิธ 2525 : 284. แปลจากข้อความเดิม ดังนี้

Article 9 Banks assume no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect of any documents, or for the general and/or particular conditions stipulated in the documents or superimposed thereon ; nor do they assume any liability or responsibility for the description, quantity, weight, quality, condition, packing, delivery, value or existence of the goods represented thereby, or for the good faith or acts and/or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carriers or the insurers of the goods or any other person whomsoever.

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary
Credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันใน Article 17
ดังต่อไปนี้

Article 17 Banks assume no liability or
responsibility for the form, sufficiency, accuracy,
genuineness, falsification or legal effect to an documents,
or for the general and/or particular conditions stipulated
in the documents or superimposed thereon ; nor do they
assume any liability or responsibility for the description,
quantity, weight, quality condition, packing, delivery, value
or existence of the goods represented by any documents, or
for the good faith or acts and/or omissions, solvency,
performance or standing of the consignor, the carriers, or
the insurers of the goods, or any other person whomsoever .

² Warren I Shattuck, and Lisle R Guernsey, "Letters
of Credit and the U.C.C." Washington Law Review 37 (1962) : 357.

กล่าวโดยสรุป คำพิพากษาของศาลได้มีส่วนสำคัญในการวางหลักพื้นฐานเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น หลัก Strict Compliance หรือหลัก Independence นอกจากนี้ ศาลในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยอมรับรอง Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ในฐานะที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของธนาคารที่จะต้องระบุไว้ในสัญญาโดยชัดแจ้ง เพื่อให้มีผลบังคับแก่คู่กรณี และในบางครั้งศาลได้อาศัยหลักการตีความกฎหมายเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดคดีเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต จึงกล่าวได้ว่า คำพิพากษาของศาลเป็นที่มาประการหนึ่งของกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเครดิตที่มีเอกสารประกอบ

3.3 ขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวปฏิบัติทางการค้า (Custom and Usage)

ขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวปฏิบัติทางการค้า เป็นที่มาอันหนึ่งของหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต

ขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) หมายถึงทางปฏิบัติอันยาวนานเก่าแก่แน่นอน และมีเหตุผลใช้บังคับได้ โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้น นอกจากนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) ยังมีสภาพบังคับของกฎหมายอยู่ในตัวเอง เพราะฉะนั้น แม้จะไม่ได้นำเอาขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) ไปกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือข้อตกลงในสัญญาก็ยังคงใช้บังคับได้¹

ส่วน Usage หมายถึง แนวทางปฏิบัติที่คู่สัญญาได้เคยปฏิบัติกันมาแต่ยังไม่ถึงขนาดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) และ Usage นั้นไม่มีสภาพบังคับของกฎหมายอยู่ในตัวเอง² เพราะฉะนั้น หากคู่สัญญาประสงค์จะนำ Usage มาใช้บังคับ ก็จะต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือข้อตกลงในสัญญาโดยชัดแจ้งมิฉะนั้นก็ไม่อาจใช้ Usage นั้นบังคับแก่คู่สัญญา

¹ John Burke, Osborn's Concise Law Dictionary, 6. th ed. (London : Sweet & Maxwell., 1976), p. 108.

² Ibid.

ในเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) นั้นศาลอังกฤษ ได้เคยวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในคดี J.H. Rayner & Company, Ltd. V. Hambros Bank Ltd. (1943)¹ ข้อเท็จจริงในคดีนี้ ปรากฏว่า ธนาคารจำเลยเปิด เครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้เพื่อประโยชน์แก่โจทก์ (ผู้ขาย) เมื่อโจทก์ยื่นตั๋วแลกเงินพร้อม เอกสารประกอบแล้ว ธนาคารจำเลยกลับปฏิเสธการจ่ายเงินโดยอ้างว่า เครดิตต้องการ เอกสารบัญชีราคาสินค้า (Invoice) และใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ที่ระบุว่า "Coromandel groundnuts." แต่โจทก์ได้ยื่นใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ที่ระบุว่า "machine shelled groundnut kernels." ซึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของเครดิต และธนาคารจำเลยได้ปฏิเสธการจ่ายเงินโจทก์จึงฟ้องคดีนี้ กล่าวหาว่า ธนาคารจำเลยผิดสัญญาที่ธนาคารจำเลยรับรองไว้ในเลขเตอร์ ออฟเครดิต คดีนี้ ศาลชั้นต้นตัดสินให้โจทก์ชนะคดี โดยเหตุผลว่า การซื้อขาย "Coromandel groundnuts" เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า คือการซื้อขาย "machine groundnut kernels" แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโดยอ้างว่า ธนาคาร จำเลยยอมไม่อาจทราบถึงประเพณีและถ้อยคำสำนวนทางการค้าของพ่อค้าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเลขเตอร์ออฟเครดิต คดีนี้ศาลอุทธรณ์ตัดสินให้ธนาคารจำเลยชนะคดี และมีสิทธิที่จะปฏิเสธการรับรองตั๋วแลกเงินเพราะเหตุที่เอกสารใบตราส่งสินค้าไม่ถูกต้องตรงตาม เงื่อนไขของเครดิตได้

ตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษ ในคดี Rayner นี้แสดงว่า แม้ทางปฏิบัติ ของพ่อค้าโดยทั่วไปจะยอมรับว่า "Coromandel groundnuts" และ "machine groundnut kernels" ทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน แต่ศาลอังกฤษไม่ยอมรับ

¹ (1943), 1 K.B. 37.

ว่ามีความหมายเหมือนกัน และไม่ยอมรับว่าทางปฏิบัติของพ่อค้าอังกฤษ เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) คาย

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลอเมริกันได้วินิจฉัยคดีเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) ไว้ในคดี Dixon Irmãos & Cia V. Chase National Bank of New York (1944)¹ ข้อเท็จจริงในคดีนี้ ปรากฏว่าโจทก์ทำสัญญาขายสินค้าใหญ่ซื้อในเบลเยียม ธนาคารในเบลเยียมขอให้ธนาคารจำเลยรับรองเครดิต ต่อมาเมื่อโจทก์ยื่นตั๋วแลกเงินพร้อมเอกสารประกอบแก่ธนาคารจำเลย ปรากฏว่า ไบตราส่งสินค้าฉบับหนึ่งขาดหายไป โจทก์ขอออกหนังสือค้ำประกันแทนไบตราส่งที่ขาดหายไปนั้น แต่ธนาคารจำเลยไม่ยอมรับหนังสือค้ำประกันดังกล่าว และได้ปฏิเสธการจ่ายเงินโจทก์จึงฟ้องคดี ศาลตัดสินให้โจทก์ชนะคดี โดยเหตุผลว่าเมื่อมีขนบธรรมเนียมประเพณีระหว่าง

---

¹ 144 F. 2d 759. (2d Cir. 1944).

Chase Bank's argument was sustained by the District Court, But the Court of Appeal reversed and required that Chase Bank honor the drafts. The holding was based on the theory that the local New York custom allowed an indemnity of a leading New York bank to substitute for a missing bill of lading and such custom which explained the meaning of the technical phrase "full set of bill of lading" was incorporated by implication into the terms of the letters of credit.

ธนาคารในสหรัฐนิวเจอร์ซีย์ ธนาคารยอมให้ผู้ขายยื่นหนังสือค้ำประกันแทนที่ใบตราส่งสินค้า (Bill of Lading) ที่ขาดหายไปได้ ทั้งนี้ ถือว่าการยื่นใบตราส่งสินค้าฉบับหนึ่ง รวมค้ำประกันดังกล่าวถูกต้องตรงตามเงื่อนไขของ เครดิตแล้ว

ตามคำพิพากษาในคดี Dixon นี้ แสดงว่าศาลยอมรับขนบธรรมเนียมระหว่างธนาคารในสหรัฐนิวเจอร์ซีย์ดังกล่าวเป็น Custom แล้ว

3.4 ระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ

(Uniform Customs and Practice for Documentary Credit)

เนื่องจากการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตแพร่หลายมากในตอนปลายศตวรรษที่ 19 และในระหว่างศตวรรษที่ 20 ฉะนั้น สถาบันการเงินและธนาคารที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเห็นพ้องกันว่า การใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตจะเป็นผลดีและปลอดภัย ถ้าหากธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปมีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Uniformly) ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการการค้าระหว่างชาติ (International Chamber of Commerce หรือ ICC) จึงได้เริ่มรวบรวมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตให้เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน เรียกว่า "Uniform Regulations for Commercial Documentary Credit" ซึ่งได้พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1930 ต่อมาได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1933 และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "Uniform Customs and Practice for Documentary Credit"¹ ซึ่งเอกสารฉบับนี้ได้เป็นที่ยอมรับของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป ซึ่งเขาเป็นสมาชิกของสภาหอการค้าระหว่างชาติ ด้วย ส่วนประเทศอังกฤษและประเทศในเครือจักรภพได้ยอมรับ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit และเขาเป็นสมาชิกของสภาหอการค้าระหว่างชาติ

¹ Harris, "Commercial Letters of Credit ; Development and Expanded Use in Modern Commercial Transaction," pp. 155 - 156.

ในปี ค.ศ. 1962¹ อย่างไรก็ตามได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit อีกหลายครั้งในปี ค.ศ. 1951, 1962, 1974 และท้ายที่สุดในปี ค.ศ. 1983 ตามลำดับ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่บังคับใช้ขณะนี้เขียนโดยสถาบันพนธ์ฉบับนี้ คือ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision) ส่วน Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) นั้นจะยังไม่บังคับใช้จนกว่าจะถึงวันที่ 1 ตุลาคม 1984

อย่างไรก็ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ไม่มีสภาพบังคับของกฎหมายและเป็นเพียงคู่มือปฏิบัติของธนาคารเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อให้มีหลักปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยธนาคารซึ่งเป็นภาคีสมาชิกจะนำ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ไปใส่ไว้ในคำขอเปิดเครดิตและในเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อให้มีผลบังคับใช้ได้ในแง่ที่เป็นข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา คือ ผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิต²

---

¹ Elijah E. Jhirad, "Uniform Customs and Practice for Documentary Credit, 1974 Revision : The Principle Emendations of 1962," Uniform Commercial Code Law Journal 9 (1976) : p. 110.

² Harris, "Commercial Letters of Credit ; Development and Expanded Use in Modern Commercial Transaction," p. 157.

แม้ว่า Uniform Customs and Practice for Documentary Credit จะร่างขึ้นโดยธนาคารและเพื่อธนาคาร กล่าวคือ เพื่อบังคับใช้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารด้วยกันเองก็ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์มาก เพราะสามารถอำนวยความสะดวกแก่กิจการค้าที่ใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต สาเหตุที่ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้ มีเหตุผล 2 ประการ ¹ คือ

1. ความสภาพความเป็นจริงในกิจการค้าระหว่างประเทศ ยังคงต้องใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตหรือเครดิตที่มีเอกสารประกอบ ฉะนั้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงยอมรับหลักเกณฑ์มาตรฐานของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit เพื่อบังคับใช้แก่เลตเตอร์ออฟเครดิตหรือเครดิตที่มีเอกสารประกอบดังกล่าว

2. สภาคณะกรรมการคานานาชาติ (International Chamber of Commerce หรือ I C C) ได้พยายามปรับปรุงหลักเกณฑ์ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น สภาคณะกรรมการคานานาชาติ ได้ร่าง Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) ขึ้นใหม่โดยมองการณ์ไกลถึงการให้ประโยชน์ในอนาคต ดังนั้น จึงได้นำเอาเครดิตค้ำประกัน (Standby Credit) และเครดิตที่มีกำหนดเวลาจ่ายเงิน (Deferred Payment Credit) ไปบัญญัติไว้ใน

---

¹ International Chamber of Commerce (I C C), Documentary Credit, pp. 5 - 6.

ร่างฉบับที่แก้ไขใหม่ด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดเหล่านี้ให้แพร่หลายต่อไป

ดังกล่าวแล้วว่า Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ได้ร่างขึ้นเพื่อเป็นคู่มือปฏิบัติของธนาคารเกี่ยวกับเลขที่หรือพิกัดคิด ดังนั้น หลักเกณฑ์ใน Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในทางที่เป็นประโยชน์แก่ธนาคารยิ่งกว่าฝ่ายผู้ซื้อ หรือผู้รับประโยชน์ เพราะตามมาตรา 9 - 12 ของ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1974 revision) ได้บัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบของธนาคารโดยชัดแจ้ง กล่าวคือ

มาตรา 9 บัญญัติว่า ธนาคารย่อมไม่ผูกพันรับผิดชอบเกี่ยวกับแบบฟอร์ม ความสมบูรณ์ ความถูกต้องแท้จริง การปลอมแปลง หรือผลในทางกฎหมายของเอกสาร หรือเงื่อนไขทั่วไป และ/หรือเงื่อนไขเฉพาะที่ระบุ หรือปรากฏบนเอกสาร หรือลักษณะ ประเภทของสินค้า ปริมาณ น้ำหนัก คุณภาพ สภาพการบรรจุ การส่ง มูลค่า หรือการมีอยู่จริงของตัวสินค้า หรือความสุจริต การกระทำ และ/หรือการละเว้น การกระทำ ความสามารถชำระหนี้ การปฏิบัติตามสัญญา หรือฐานะของผู้ส่งสินค้า หรือของผู้รับขน หรือผู้รับประกันภัยสินค้า หรือบุคคลอื่นใดทั้งสิ้น¹

¹ ทวีศักดิ์ วิเศษภูษิตกุล, ผู้แปล อ้างจาก ชรินทร์ พิทยาวิรัช 2525 : 284. แปลจากข้อความเดิมดังนี้

Article 9 Banks assume no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect of any documents, or for the general and/or particular conditions stipulated in the documents or superimposed thereon ; nor do they assume any liability or responsibility for the description,

---

quantity, weight, quality, condition, packing, delivery, value or existence of the goods represented thereby, or for the good faith or acts and/or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carriers or the insurers of the goods or any other person whomsoever .

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในพาด้องเดียวกัน ใน Article 17 ดังต่อไปนี้

Article 17 Banks assume no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect to an documents, or for the general and/or particular conditions stipulated in the documents or superimposed thereon ; nor do they assume any liability or responsibility for the description, quantity, weight, quality, condition, packing, delivery, value or existence of the goods represented by any documents, or for the good faith or acts and/or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carriers, or the insurers of the goods, or any other person whomsoever.

มาตรา 10 บัญญัติว่า ธนาคารไม่รับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น เนื่องจาก ความล่าช้า และ/หรือ การสูญหายระหว่างทางของข้อความ จดหมาย หรือเอกสาร ใด ๆ หรือไม่รับผิดชอบ ต่อความล่าช้า ฉีกขาด หรือข้อผิดพลาดอันสืบเนื่องจากการ ส่งโทรเลข หรือโทรพิมพ์ ธนาคารไม่รับผิดชอบในข้อผิดพลาดในการแปล หรือข้อความ ศัพท์เทคนิค และยังคงสงวนสิทธิที่จะส่งเงื่อนไขของเครดิตไป โดยไม่มีการแปลข้อความก็ได้¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 285. แปลจากข้อความเดิมดังนี้

Article 10 Banks assume no liability or responsibility for the consequences arising out of delay and/or loss in transit of any messages, letters or documents, or for delay, mutilation or other errors arising in the transmission of cables, telegrams or telex. Banks assume no liability or responsibility for errors in translation or interpretation of technical terms, and reserve the right to transmit credit terms without translating them.

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันใน Article 18 ดังต่อไปนี้

Article 18 Banks assume no liability or responsibility for the consequences arising out of the delay and/or loss in transit of any messages, letters or documents, or for delay, mutilation or other errors arising in the transmission of any telecommunication. Banks assume no liability or responsibility

---

for errors in transaction or interpretation of technical terms,
and reserve the right to transmit credit terms without translating
them.

มาตรา 11 บัญญัติว่า ธนาคารไม่รับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากการที่
ธุรกิจของสฤคหุคหลง อันเนื่องมาจากเหตุสุคควิสัย จลาจล สงครามกลางเมือง การกบฏ
สงคราม หรือเหตุอื่นใดที่พันวิสัยการควบคุมของธนาคาร หรือเนื่องจากการนัดหยุดงาน
หรือนายจ้างเลิกจ้าง นอกจากนั้นธนาคารจะไม่จ่ายเงิน หรือรับรองตัว หรือรับซื้อตัว
ภายหลังที่เครคิตพคอายุลงในระหว่างที่ธุรกิจสฤคหุคหลง เว้นแต่ได้มีการให้อำนาจไว้
โดยเฉพาะเจาะจง ¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 285 - 286. แปลจากข้อความเดิม ดังนี้

Article 11 Banks assume no liability or responsibility for consequences arising out of the interruption of their business by Acts of God, riots, civil commotions, insurrections, wars or any other causes beyond their control or by any strikes or lockouts. Unless specifically authorized, banks will not effect payment, acceptance or negotiation after expiration under credits expiring during such interruption of business .

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันใน Article 19 ดังต่อไปนี้

Article 19 Banks assume no liability or responsibility for consequences arising out of the interruption on their business by Act of God, riots, civil commotions, insurrections, wars or any other

---

causes beyond their control, or by any strikes or lockouts. Unless specifically authorized, banks will not, upon resumption of their business, incur a deferred payment undertaking, or effect payment, acceptance or negotiation under credits which expired during such interruption of their business.

มาตรา 12 บัญญัติว่า

(ก) ธนาคารใดใช้บริการของอีกธนาคารหนึ่งเพื่อให้บรรลุผลตาม คำสั่งของผู้เปิดเครดิตแล้ว ธนาคารนั้นยอมทำไปโดยที่ผู้ขอเปิดเครดิตต้อง เป็นผู้จ่าย เงินและเป็นผู้เสี่ยงภัย

(ข) ธนาคารยอมไม่รับผิดชอบ หากคำสั่งที่ตนส่งไปนั้นธนาคาร ตัวแทนไม่ได้ปฏิบัติตาม แมว่าธนาคารที่ให้คำสั่ง เป็นผู้เลือกธนาคารตัวแทนเองก็ตาม

(ค) ผู้ขอเปิดเครดิต จะต้องผูกพันและรับผิดชอบไว้ ต่อธนาคารที่ เกี่ยวข้องทุกธนาคาร เกี่ยวกับหนี้และความรับผิดชอบต่างๆ อันเกิดจากกฎหมายหรือ ประเพณีปฏิบัติในต่างประเทศ¹

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 286. แปลจากข้อความเดิม ดังนี้

Article 12 a. Banks utilising the services of another bank for the purpose of giving effect to the instructions of the applicant for the credit do so for the account and at the risk of the latter.

b. Banks assume no liability or responsibility should the instructions they transmit not be carried out, even if they have themselves taken the initiative in the choice of such other bank.

c. The applicant for the credit shall be bound by and liable to indemnify the banks against all obligations

---

and responsibilities imposed by foreign laws and usages.

อนึ่ง ตาม Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (1983 revision) ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันใน Article 20 ดังต่อไปนี้

Article 20 a. Banks utilising the services of another bank or other banks for the purpose of giving effect to the instructions of the applicant for the account and at the risk of such applicant.

b. Banks assume no liability or responsibility should the instructions they transmit not be carried out, even if they have themselves taken the initiative in the choice of such other bank (s).

c. The applicant for the credit shall be bound by and liable to indemnify the banks against all obligations and responsibilities imposed by foreign laws and usages.

ประเด็นที่น่าพิจารณา คือ การใช้ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ในเลตเตอร์ออฟเครดิตมีขอบเขตเพียงใด

คำตอบในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับว่า ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต บังคับดังกล่าว มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือพระราชบัญญัติบังคับใช้แก่เลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่ ถ้าหากเป็นประเทศที่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือพระราชบัญญัติบังคับใช้แก่เลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว ก็อาจจะบัญญัติไม่ให้ใช้ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit บังคับเลยหรืออาจให้ใช้ควบคู่ไปกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือพระราชบัญญัติที่ร่างขึ้นเพียงเท่าที่ ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายนั้น¹

---

¹ ยกตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยมลรัฐต่าง ๆ มากมาย ในจำนวนนั้นมีมลรัฐ New York, Alabama, Arizona และ Missouri ที่ยอมรับ Article 5 ของ Uniform Commercial Code (1972 version) โดยมีเงื่อนไขเพิ่มเติมในมาตรา 5 - 102 (4) กล่าวคือ ในมลรัฐทั้ง 4 นี้จะไม่ใช้ Article 5 เมื่อเลตเตอร์ออฟเครดิตฉบับนั้นอยู่ภายใต้ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ส่วนมลรัฐอื่น ๆ นอกจากนั้นก็ใช้ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit ควบคู่กันไปกับ Article 5 ด้วย

สำหรับประเทศไทย สภาหอการค้าไทยเป็นสมาชิกของสภาหอการค้า
นานาชาติมานานแล้ว แต่สมาคมธนาคารไทยได้แจ้งไปในปี พ.ศ. 2506 ว่า
ธนาคารแห่งประเทศไทยจะปฏิบัติตามระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับ เครดิต
ที่มีเอกสารประกอบ (ฉบับแก้ไข ค.ศ. 1962) หรือ Uniform Customs
and Practice for Documentary Credit (1962 revision) ตั้งแต่วันที่ 1
กรกฎาคม พ.ศ. 2506 ส่วนระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับ เครดิตที่มีเอกสาร
ประกอบ (ฉบับแก้ไข 1974) หรือ Uniform Customs and Practice for
Documentary Credit (1974 revision) นั้น สมาคมธนาคารไทยได้มีมติรับรอง
และเห็นชอบตามเอกสารนี้ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2518

ประเด็นที่น่าพิจารณา คือ ศาลไทยจะยอมรับระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติ
เกี่ยวกับ เครดิตที่มี เอกสารประกอบหรือไม่

คำตอบในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับว่าธนาคารสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงระเบียบ
ประเพณี ฯ นี้ และศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติ
เกี่ยวกับ เครดิตที่มี เอกสารประกอบดังกล่าว ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2122/2499
ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2122/2499 (ระหว่างธนาคารแหลมทอง จำกัด ฯ
โดยนายใหญ่ นันทาภิวัฒน์ กรรมการจัดการ โจทก์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โลคาร์โน
โดยนางดำเจียก โชติคิลก ในฐานะผู้จัดการและฐานะส่วนตัว จำเลย)

ประเด็นการคำของธนาคารพาณิชย์นั้น เมื่อผู้ขอเปิดเครดิตจากธนาคารไม่ทราบ
และธนาคารก็มีได้แจ้งประเพณีนี้ให้ทราบแล้ว ธนาคารจะเอาประเพณีนั้นมาค้ำผู้ขอเปิดเครดิต
ให้นอกเหนือไปจากข้อตกลงในสัญญาเปิดเครดิตไม่ได้

จำเลยทำสัญญากับธนาคาร (โจทก์) ให้ธนาคารเปิดเครดิตใช้ราคาสินค้าที่จำเลยส่งจากบริษัทในต่างประเทศ โดยให้จ่ายเมื่อบริษัทยื่นคำสั่งจ่าย เมื่อเห็นพร้อมด้วยใบตราส่ง บัญชีกำกับสินค้า บัญชีบรรจุของ และกรมธรรม์ประกันภัย อันเป็นเอกสารแสดงการส่งลงเรือแล้วซึ่งสินค้าที่ส่ง ดังนี้ ย่อมเป็นหน้าที่ของตัวแทนของธนาคาร (โจทก์) ที่จะคงได้เห็นเอกสารทั้งหลายดังกล่าวว่า ตรงกับคำสั่งของจำเลยก่อนจ่ายเงินให้บริษัทผู้ขายไป ถ้าตัวแทนธนาคารจ่ายเงินไปผิดคำสั่งของจำเลยและปรากฏว่าสินค้าที่ส่งมาถึงจำเลย แตกต่างกับสินค้าที่ส่งไปมากมายจนจำเลยไม่อาจรับสินค้านั้นไว้ได้ จำเลยยอมไม่มีหน้าที่ที่จะต้องชดใช้เงินที่ตัวแทนของธนาคารจ่ายไปโดยผิดคำสั่งข้อตกลงของจำเลย

เฉพาะคดีนี้ ธนาคารไม่ได้แจ้งประเพณีดังกล่าวให้ลูกค้าทราบและไม่ปรากฏมีพยานหลักฐานว่า ลูกค้าได้ทราบถึงประเพณี ศาลจึงเห็นว่าจะต้องประเพณีมาผูกมัดลูกค้า นอกเหนือจากข้อความในสัญญาไม่ได้เข้าใจว่าแบบฟอร์มคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตรายนี้คงจะไม่มีเงื่อนไขรายละเอียดต่าง ๆ ในการเปิดเครดิตที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ศาลจึงถือว่าต้องปฏิบัติตามข้อความที่มีอยู่ในคำขอเปิดเครดิตเท่านั้น ฉะนั้นจะเห็นว่าในปัจจุบันนี้ ในแบบฟอร์มคำขอเปิดเครดิตของธนาคารต่าง ๆ จะมีข้อความว่า "เครดิตนี้ให้ถือบังคับในระเบียบ ประเพณี และพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (แก้ไขเพิ่มเติม 1974) เว้นแต่จะไต่ระบุเป็นอย่างอื่นในที่นี้" 1

ประเด็นที่นำพิพาทมาคือจะนำ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit มาใช้ทั้งหมดได้หรือไม่

ในประเด็นเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า กรณีนี้จะนำ Uniform Customs and Practice for Documentary Credit มาใช้บังคับทั้งหมดเลยไม่ได้ ทั้งนี้เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 บัญญัติว่า ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อถดถอยหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

1 ชรินทร์ พิทยาวิจิตร, เลตเตอร์ออฟเครดิตการค้า, หน้า 277.

ของคณนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

3.5 บทความทางกฎหมาย (Doctrinal Writing)

บทความทางกฎหมาย (Doctrinal Writing) เป็นแนวความคิดที่มีอยู่เฉพาะในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ส่วนในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) บทความทางกฎหมายนี้อาจมีประโยชน์ในการตีความกฎหมายอย่างไรก็ตาม บทความทางกฎหมายก็มีความสำคัญในการพัฒนาหลักกฎหมายเกี่ยวกับ เลตเตอร์ออฟเครดิต

สาเหตุที่บทความทางกฎหมายมีอิทธิพลในหลักกฎหมายเรื่องนี้ มีเหตุผล 2 ประการคือ

1. ศาลต้องการหลักกฎหมายที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางการค้าของธนาคาร

2. พ่อค้าไม่สามารถกำหนดหลักกฎหมายในส่วนนี้ขึ้นมาเอง จึงต้องอาศัยนักกฎหมายเพื่อกำหนดหลักกฎหมายบังคับใช้ในเรื่องเลตเตอร์ออฟเครดิต

บทความทางกฎหมายเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่น่าสนใจมีหลายเล่ม เช่น หนังสือของ Harold C. Gutteridge and Maurice H. Megrah ที่ชื่อว่า "The Law of Bankers' Commercial Credit." หรือหนังสือของ A.G. Davis ที่ชื่อว่า "The Law Relating to Commercial Letters of Credit" หรือหนังสือของ Eliahu P. Ellinger ที่ชื่อว่า "Documentary Letters of Credit" หรือหนังสือของ Boris Kozolchyk ที่ชื่อว่า "Commercial Letters of Credit in the Americas" หรือหนังสือของ Henry Harfield ที่ชื่อว่า "Bank Credits and Acceptances" ซึ่งหนังสือของ Harfield เดิมนี้ได้อิทธิพลต่อระบบกฎหมาย Anglo - American เป็นอย่างยิ่ง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา บทความทางกฎหมายเกี่ยวกับเลคเชอร์ออฟครีดิท ถือว่าเป็นตำรากฎหมายและโดยปกติศาลจะยกขึ้นอ้างเพื่อสนับสนุนความเห็นของศาล อย่างไรก็ตาม ในเรื่องที่มีหลักกฎหมายชัดเจน บทความทางกฎหมายก็จะลดความสำคัญลง แต่กระนั้นบทความทางกฎหมายบางเล่มก็มีอิทธิพลในการวินิจฉัยศาลได้ และการศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลคเชอร์ออฟครีดิทในบทความทางกฎหมายนั้น มีส่วนสนับสนุนหลักกฎหมายเกี่ยวกับเลคเชอร์ออฟครีดิทในปัจจุบัน